

نظریه‌های ترجمه

جنی ویلیامز

دانشگاه دوبلین، ایرلند

بابک یزدانی

www.ketab.ir

انتشارات زبان آکادمیک

سرشناسه	یزدانی، بابک. ۱۳۶۱ - Babak Yazdani Fazlabadi
عنوان و نام پدیدآور	نظریه‌های ترجمه / جنی ویلیامز؛ بابک یزدانی.
مشخصات نشر	تیریز: انتشارات زبان آکادمیک، ۱۳۹۶ = ۲۰۱۷ م.
مشخصات ظاهری	۲۵۸ ص. رقمی ۲۱ @ ۱۴.۸
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۶۵۲-۱۵-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	Theories of Translation. عنوان اصلی.
یادداشت	چاپ قبلی، درج سخن، ۱۳۹۴.
موضوع	ترجمه Translating and interpreting
موضوع	ترجمه - فلسفه Translating and interpreting -- Philosophy
شناسه افزوده	یزدانی، بابک. ۱۳۶۷ - مترجم
رده‌بندی	۱۳۹۶ ن ۹/۳۰۶
رده‌بندی دیویدی	۴۱۸/۰۲
شماره کتابشناختی	۴۶۶۱۰۸

Theories of Translation/Jenni Williams

نظریه‌های ترجمه - جنی ویلیامز - بابک یزدانی

ترجمه	بابک یزدانی	نوبت و سال چاپ	اول / ۱۳۹۶
صفحه آرایشی	معید خرسند	شمارگان	۱۰۰۰ جلد
حروفچینی	فاطمه رؤف کاظمی	تعداد صفحه	۲۵۸
ناشر	انتشارات زبان آکادمیک	شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۶۵۲-۱۵-۱
قطع	رقعی	قیمت	۲۷۰۰۰۰ ریال

ACADEMIC PUBLISHING

انتشارات زبان آکادمیک

نشانی مرکز پخش:

تبریز، فلکه دانشگاه، برج بلور، انتشارات زبان آکادمیک

۰۹۱۴۴۰۶۲۷۹۷ وبسایت ۰۴۱۳۳۲۵۱۲۶۶ www.zabanac.com

«کلیه حقوق برای مولف محفوظ است. هیچ بخشی از کتاب به هیچ شکلی اعم از گسی یا اسکن در هر گونه رسانه‌ای از جمله کتاب، جزوه، لوح فشرده، سایت اینترنتی یا مجلات، بدون اجازه کتبی از مولف غیر قانونی بوده و موجب بگرد قانونی است.»

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار مترجم
۱۱	مقدمه
۱۱	۰/۱ بافت زبان
۱۸	۰/۲ تعریف ترجمه
۲۶	۰/۳ ساختار کتاب
۲۹	۱. نظریه پیران و نظریه ها
۲۹	۱/۱ نظریه پردازان چه کسانی هستند؟
۴۱	۱/۲ اهداف نظریه ترجمه چیست؟
۴۷	۱/۳ نظریه ترجمه چیست؟
۵۵	۱/۴ نتیجه گیری
۵۷	۲. نظریه ها درباره محصول ترجمه
۵۷	۲/۱ رابطه تعادل
۷۴	۲/۲ انواع دیگر روابط
۷۷	۲/۳ توصیف محصول
۹۳	۲/۴ عملکرد محصول
۱۰۰	۲/۵ محصول پس‌استعماری
۱۰۷	۲/۶ نتیجه گیری
۱۱۱	۳. نظریه هایی در مورد فرایند
۱۱۱	۳/۱ نظریه ارتباطات
۱۱۸	۳/۲ تحقیق درباره فرایند ترجمه
۱۱۸	۳/۲/۱ پروتکل های تفکر گویا
۱۲۴	۳/۲/۲ واقعه نگار کیبورد
۱۲۶	۳/۲/۳ ردیابی چشمی

۱۲۸	۳/۲/۴ مشارکت در نظریه
۱۳۰	۳/۳ فرآیند ترجمه شفاهی
۱۳۴	۳/۴ فرآیند بومی سازی
۱۳۴	۳/۴/۱ نرم افزار بومی سازی
۱۴۶	۳/۴/۲ بومی سازی بازی ها
۱۴۹	۳/۵ فرآیند ترجمه دیداری-شنیداری
۱۵۵	۳/۶ نتیجه گیری
۱۵۷	۴. نظریه های ترجمه
۱۵۸	۴/۱ مترجم به عنوان تحلیل گر شبکه
۱۶۴	۴/۲ نظریه پردازان
۱۶۷	۴/۳ نظریه های رویکرد پذیر-رویت ناپذیر
۱۷۸	۴/۴ نظریه های عاملیت
۱۸۲	۴/۵ نظریه های فردیت
۱۸۵	۴/۶ مترجم به منزله مذاکره کننده معنا
۱۸۸	۴/۷ مترجمان به مثابه مخاطره جوینان
۱۹۲	۴/۸ مسئولیت اخلاقی مترجم ها
۱۹۵	۴/۹ نظریه هایی در زمینه آموزش مترجم
۲۰۵	۴/۱۰ نتیجه گیری
۲۰۸	نتیجه گیری
۲۱۱	واژه نامه
۲۱۳	منابع

پیش گفتار مترجم

به نام خالق هستی

کتاب نظریه های ترجمه جنی ویلیامز یکی از مهمترین کتاب های نظریه های ترجمه در حوزه ی مطالعات ترجمه است که نظریه های پنجاه سال گذشته در زمینه ی ترجمه را ارائه می نماید. کتاب حاضر با تقسیم بندی نظریه های موجود، فرآیند و مترجمان آخرین پیشرفت های فن آوری در این زمینه ها را مطرح کرده و به بررسی ذات نظریه در حوزه ی مطالعات ترجمه می پردازد. مترجم در برابر یکسان سازی معادل های واژگان از فرهنگ توصیفی اصطلاحات مطالعات ترجمه شانلورت و کاوی (ترجمه دکتر فرحزاد، دکتر تجویدی، دکتر بلوری) و واژگان مصوب پژوهشکده ی مطالعات ترجمه دانشگاه علامه طباطبائی بهره جسته است.

در پایان لازم می دانم تا نهایت قدردانی و سپاس خود را نسبت به اساتیدم در دانشگاه های علامه طباطبائی و شهید چمران اهواز، حاضر تمامی رهنمودهای ارزشمندشان در تمامی سال های تحصیلم، در غرض مطالعات ترجمه داشته باشم.

از مدیریت و پرسنل محترم انتشارات زبان آکادمیک که همکاری صمیمانه شان باعث ارتقای این کتاب شده است سپاسگزاری می نمایم.

با آرزوی موفقیت

بابک یزدانی

هر کس نظریه ای دارد ترجمه دارد- از خواننده کتاب کلاسیک پنگون به ترجمه هانس فالادا نویسنده کتاب تنها برلین که سبک فالادارا تحسین می نماید گرفته تا دیپلمات خارجیه در سال ۲۰۰۷، به وزارت امور خارجه ایرلند احضار شده و برای بیان نظرات نه چندان مثبت درمورد مترجم ایرلندی توبیخ شد. در حالت اول، حراست تصور می نماید که او در حال خواندن سخنان فالاداست و در نتیجه بر این باور است که عیناً منطبق با متن منبع (ST) است. در حالت دوم، دیپلمات و مترجم که انتقاد از مترجم در جامعه ای که ترجمه را همواره نامناسب می بیند در نظر مترجمان را افرادی غیر حرفه ای، امری مورد قبول است.

نظریه دیگری در جهان انگلیسی وجود دارد که در آن ترجمه به عنوان یک کار ساده و آسان در نظر گرفته شده و در آن یک کلمه در یک زبان، بدون توجه به نوع و هدف متن یا توجه به خوانندگان، جایگزین کلمه ای در زبان دیگر می شود. در این نظریه این دیدگاه بیان می شود که برای ایجاد یک

ترجمه رضایت بخش به دانش ابتدایی در مورد زبان خارجی و یک فرهنگ لغت دو زبانه نیاز است.

هدف این نظریه و سایر نظریه های رسمی مورد توجه در این کتاب، این است که نظریه هایی که در طول ۵۰ سال گذشته اثبات شده در ترجمه مؤثر هستند را نشان دهد. این کتاب یک سری خوانندگان اولیه شامل دانشجویان سال آخر مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در مطالعات ترجمه و برنامه های مرتبط را در نظر می گیرد. همچنین این کتاب شامل معلمان و محققان علاقه به توسعه سریع مطالعات ترجمه و همچنین مترجمانی می باشد که تمایل دارند از آخرین تحولات مربوط به مباحث نظری مربوط به این حرفه را جابجا کنند.

کتابی که در مورد نظریه های ترجمه نوشته شده است، علاوه بر ارائه بینش در مورد تحولات در مطالعات ترجمه، می تواند دیدگاه های جدیدی در حوزه ارتباطات میان فرهنگی و مبادلات بین المللی در دنیای جهانی سازی شده ارائه نماید. زیرا این نظریه های ترجمه چقدر اهمیت دارند. این نظریه ها اساس انتخاب های تصمیم گیرندگان حاضر در سراسر جهان را تشکیل می دهند: از غول های رسانه ای که تصمیم می گیرند کدام کتاب ترجمه و کدام فیلم دوبله یا زیرنویس شود، تا فرماندهان ناتو که برای ارتباط با مردم محلی در افغانستان مترجم و مفسر استخدام می کنند، تا شرکت مایکروسافت و اپل که باید محصولات جدید خود را به طور همزمان به تمام زبان ها انتقال دهند.

در قرن بیست و یکم، دیگر نمی‌توان کتابی در مورد نظریه های ترجمه نوشت که محدود به نظریه های محققان انگلیسی زب در غرب اروپا و شمال امریکا باشد. برای انجام این کار، باید به شیوه ای خاص به ترجمه نگاه کرد و این امر به طور سهوی تمایل به چیرگی بر ایده های غربی و شیوه های جهانی دارد. یک محقق آمریکایی به نام ماریا تایماکزکو، روش های غربی را مانند ایده ها و دیدگاه هایی می داند که از اروپا نشأت گرفته و نمایان شده است. سپس از آنجا به سایر مکان های جهان گسترش یافته و در برخی از آنها، نهالات متحده تسلط یافته است (۲۰۰۶: ۱۳). در حال حاضر، بواسطه اقتدار آمریکایی انگلیسی در دنیای جهانی، نظریه های ترجمه غربی در بسیاری از نقاط جهان انتشار یافته اند. این نظریه ها به طور حتم در یک زمینه زبانی، فرهنگی و تاریخی خاص ریشه دارند. آنها مبتنی بر شماری از متون معتبر نوشته شده در مورد رابطه بین زبان و فرهنگ می باشند، از دولت ملی ریشه می گیرند و در آنها یک دولت دارای یک زبان می باشد و مفهوم ترجمه بین در گروه یک زبانه صورت می گیرد (تایماکزکو، ۲۰۰۶).

گسترش نظریه های غربی، عاملی برای تحریک و غنی سازی مباحث در سایر نقاط می باشند. آنها پتانسیل آن را دارند تا سنت های مختلف، به خصوص سنت های مورد حمایت قدرت های سیاسی و اقتصادی بزرگ در مورد نظریه های نابرابر جهان غربی را رد نمایند، با این وجود حامل اعتبار

می باشد و بسیاری از مباحث ایجاد شده در آن ها به زبان انگلیسی و در سطح بین المللی می باشند.

گمبیر به وارونگی موجود در جامعه ای مانند جامعه مطالعات ترجمه اشاره می نماید که در آن از آشکاری تفاوت ها اعتراض شده اما به اعضای آن در ژاپن، چین، جهان عرب و قاره هند تحمیل می شود تا به یک زبان صحبت کنند (۲۰۰۴: ۶۹). با این حال، ماهیت یک زبان بین المللی - که متعلق به هیچ یک از زبان های موجود نیست - موجب برقراری ارتباط می شود، اما به زبان پیچیده کانی می باشد که قدرت کمتری دارند. اعضای جامعه مطالعات ترجمه با شناسایی خوبی باشند و دیدگاه های دیگر را درک نمایند و هر کجا که هستند بتوانند سنت خود را بطور سنجشگرانه منعکس نمایند.

در نتیجه، این کتاب خود را پاسخی به درخواست تغییر پارادایم تایماکزکو (۲۰۰۹: ۴۱۸) می داند. تغییر پارادایم نوعی تغییر در جهت بین المللی و به دور از تمام محیط های فرهنگی، از جمله محیط فرهنگی اروپامحور می باشد. این کتاب بخشی از همان چیزی است که محیط فکری هارپش تری ودی حرکت هماهنگ به سوی مطالعات ترجمه و گسترش آن های آن، گسترش زمینه تحقیق و حتی شاید جبران غفلت و بی توجهی قبلی می نامد (۲۰۰۶: ۱۰۲).

جان تانگ از دیدگاه چینی به توصیف جدیت اولیه چین در مورد ایده های غربی ترجمه پرداخته است، از آنجا که این کشور پس از سال ۱۹۷۸ شروع

به کار کرده است لذا در سال های اخیر در مورد « پذیرش غیرسرنجش گرایانه پارادایم های نظری اروپا محور» شیوه معینی را در پیش گرفته است (۲۰۰۷: ۳۶۶). بنابراین در حین اینکه محققان غربی از محدودیت های دیدگاه های جهان خود بیشتر آگاه می شوند (تایماکزکو، ۲۰۰۷)، محققان غیرنظامی جهان با این پرسش دست و پنجه نرم می کنند که چگونه (یا این) گفتمان های محلی را با قدرت های جهانی چیره دست منطبق نمایند.

با این حال، شکاف بین نظریه های غربی و غیر غربی در مورد ترجمه به آن اندازه که تصور می شود، زیاد یا مطلق نیست. در چین، نان تا حدی پیش رفته است که اظهار می نماید ممکن است نظریه ترجمه دارای ویژگی های جهانی سطح بالاتری باشد. به فراتر از فرهنگ های فردی می رود (۲۰۰۹). به عنوان مثال، همان سالی که وینای و داربلنه کانادایی مطالعه خود در مورد سبک تقابلی ترجمه انگلیسی فرانسوی منتشر نمودند، یک محقق چینی به نام لوح دیان یانگ مطالعه ای در مورد تغییرات زبانی را به چاپ رساند که در آن ترجمه بین زبان چینی و انگلیسی سورت می گیرد. می فانگ و لی (۲۰۰۹)، این دو مدل را با هم مقایسه می نمایند و نکات آموزنده ای در مورد تفاوت های بین دو جفت زبان بیان نموده اند. همچنین منابع در دسترس محققان در سراسر جهان را که مشغول به بررسی تغییرات ترجمه می باشند را گسترش می دهند.

مطالعه چینی یک مطالعه بسیار جالب توجه است، زیرا محققان چینی در ده سال گذشته مطالعات زیادی بر روی مطالعات انگلیس زبان در مورد

نظریه ترجمه در چین داشته اند که نشان می دهد این مطالعه سهم قابل توجهی در بین المللی نمودن این زمینه دارد (برای مرور کلی به شماره ویژه مترجم (The Translator)، ۲۰۰۹، ج ۱۵، ص ۲ رجوع کنید). یکی از ویژگی های این نشریات این است که دربردارنده دیدگاه های متفاوت می باشند و تایید می نمایند که اصطلاح «چینی» مفهوم یکسانی ندارد ما نمی توانیم در مورد ترجمه چینی بیشتر از نظریه ترجمه ایرلندی یا کانادایی صحبت کنیم. سوسام-ساراجوا اشاره کرده است که «فرهنگ هدف» به نسبت به «آزاد» شرایط پیشنهادی یکپارچه می باشد. اما متشکل از زیر مجموعه ای از افراد به یادها می باشد که در حال بطور ثابت در حال مکالمه و/یا مباحثه با یکدیگر هستند (۲۰۰۶: ۵). همین امر باید در فرهنگ منبع نیز اعمال شود علاوه بر این، محققان چینی، از همه کشورهای به اصطلاح «غیر غربی» می باشند که مطالعاتی زیادی به زبان انگلیسی منتشر نموده اند. این امر می تواند نشانه ای از وضعیت فعلی چین در روابط قدرتمند با دنیای جهانی شده باشد. در حالی که این کتاب به زبان چینی نوشته شده است، به دومین مقام اقتصادی در جهان دست یافته است. بنابراین، در حالی که این کشور بدون شک از نظر حفا فایابی غیر غربی می باشد، پس از لحاظ اقتصادی یا تجارت اهمیت زیادی در واقع، جهانی شدن ما را ملزم می نماید. تا هر چه بیشتر ترجمه را بصورت دوتایی بعنوان مثال در اشکال «غربی» و «غیر غربی» و «مرکز» و «پیرامونی» تقسیم بندی نماییم تا با نظم در حال ظهور در جهان چند قطبی تطبیق یابد.

همچنین، این اصطلاحات غالب جنبه‌های متفاوت مهمی را پوشش می‌دهند. همانطور که مایکل کرونین، محقق ایرلندی در زمینه نظریه پسااستعماری اشاره کرده است، گفتمانی که در مورد تمایز دقیق بین اروپا و مستعمرات صورت گرفته، نتوانسته تفاوت‌های موجود در بین کشورهای اروپایی را در نظر بگیرد و در نتیجه از نظریه پردازی در مورد نتایج ترجمه این تفاوت‌ها چشم‌پوشی می‌نماید (۲۰۰۳: ۱-۱۴۰).

جیمز هورن (۱۹۸۶-۱۹۸۴)، یک فرد آمریکایی می‌باشد که به هلند نقل مکان کرد و بصر کلی در دهه ۱۹۷۰ به ایجاد مبنایی برای نظریه پردازی در اروپای غربی و شمال آمریکا پرداخت (جنتزلر، ۲۰۰۱: ۹۳؛ اسنل-هورنی، ۲۰۰۶: ۴۱؛ ماندی، ۲۰۰۰: ۹-۱۰)، وی لازم دانست تا برای عدم درک زبان روسی عذرخواهی نماید. در نتیجه نتوانست نظریه ترجمه روسی را در کارش بگنجاند (۱۹۷۸/۱۹۸۸: ۹۹) در سال ۲۰۱۳، اینکه انتظار داشته باشیم که محقق در امر مطالعات ترجمه، به زبان چینی، عربی و مجموعه‌ای از زبان‌های دیگر که محققان ترجمه منتشر نموده‌اند دسترسی مستقیم داشته باشد، امری واقع بینانه نیست.

یک محقق ترجمه اهل دوبلین ایرلند، خود را بخشی از تاریخچه عنی ترجمه - چه بخش ناراحت کننده و چه بخش رهایی بخش - در مستعمره سابق بریتانیا در کرانه‌های غربی اروپا می‌داند، این کشور همیشه شرق و غرب را با هم در نظر گرفته و در آن دوزبانگی و به مراتب سه زبانی یک هنجار بوده است (کرونین، ۱۹۹۶). طبق سنت بریتانیا در ایرلند شمالی

تحصیل کرده ام و بیش از ۲۰ سال می باشد که در جمهوری ایرلند مشغول به آموزش و پژوهش در امر ترجمه می باشم، من تجربه اروپایی دارم. من متقید بودم تا به سه یا چهار زبان اروپایی مطالعه نمایم و برای دسترسی به متونی که به سایر زبان ها نوشته شده بودند به ترجمه آن زبان ها متوسل شد. بنابراین، به دلیل پس زمینه و تجربه خاص، هیچ تفاوتی با سایر محققان های حاضر در امر مطالعات ترجمه ندارم. با وجود این محدودیت ها، بر این باورم که تلاش برای ارائه دیدگاهی گسترده در مورد ترجمه، کار ارزشمندی می باشد. این کتاب خود را تلاشی آغازین می داند و از سایرین دعوت می نماید تا در این افروزم مشارکت نمایند.

۲/۰ تعریف ترجمه

پیش از ادامه بحث در مورد نظریه ترجمه، بهتر است تا مفهوم ترجمه را توضیح دهیم. هر تعریفی که ارائه می نمایم، باید محدوده های بسیار وسیع فعالیت های ترجمه که در گذشته انجام شده و در حال حاضر بخشی از زندگی روزمره این کره خاکیست، را در نظر بگیرد. این فعالیت ها عبارتند از:

- جذب، آموزش و فعالیت شهروندان تحصیل کرده محلی (L.F.C's) به عنوان مفسر و مترجم در مناطق جنگی مانند عراق و افغانستان.
- ترجمه هشدارهای ویروسی پایگاه مشتریان جهان در یک شرکت چند ملیتی که نرم افزار ضد ویروس تولید می کنند.

- تهیه زیرنویس توسط طرفداران: استفاده از طرفداران برای ترجمه بازی های ویدئویی.
- تولید اسناد و مدارک چند زبانه در نهادهای بزرگ از قبیل اتحادیه اروپا که اغلب در آن مفهوم ST دیگر وجود ندارد.
- ترجمه دستورالعمل ها و کتابچه های راهنمای کاربر برای محصولات مختلفی مانند دستگاه قهوه ساز و نوت بوک.
- ترجمه کتب شفاهی در دادگاه پناهندگان.
- ترجمه متون به زبان اقلیت.
- ترجمه کتبی و شفاهی در مراکز بهداشتی درمانی مانند بیمارستان زنان و زایمان و درمانگاه های روان پزشکی.
- ترجمه سخنرانی های سیاسی، انجمن های مطبوعاتی و کنفرانس های مطبوعاتی.
- ترجمه اخبار جهانی.
- ترجمه صحنه نمایش (Translating for the stage)
- ترجمه شفاهی زبان اشاره.
- ترجمه متون ادبی از و به زبان اکثریت/ اقلیت.
- استفاده از سیستم های حافظه ترجمه و سایر ابزار برای تسهیل ترجمه متون تخصصی.
- زیرنویس، بالانویس، توضیحات صوتی و سایر اشکال ترجمه تصویری صوتی.